

***Achyrolimonia neonebulosa* (ALEXANDER, 1924)
(Diptera Nematocera: Limoniidae) – nowy gatunek w faunie Polski
oraz inne sygaczowate okolic Łodzi**

***Achyrolimonia neonebulosa* (ALEXANDER, 1924)
(Diptera Nematocera: Limoniidae) – the new species from Poland
and others crane-flies near Łódź**

JOLANTA WIEDEŃSKA

Katedra Zoologii Bezkręgowców i Hydrobiologii
Uniwersytet Łódzki, 90 - 237 Łódź, ul. Banacha 12/16
e-mail: jwieden@biol.uni.lodz.pl

ABSTRACT. The first records of *Achyrolimonia neonebulosa* (ALEXANDER, 1924) (Diptera, Limoniidae) collected in Middle Poland (Pabianice near Łódź) are given.

KEY WORDS: Diptera, Limoniidae, crane-flies, faunistics, new records, Poland

WSTĘP

Rodzaj *Achyrolimonia* ALEXANDER, 1965, należący do podrodziny Limoniinae (Diptera, Limoniidae), obejmuje 34 gatunki (OOSTERBROEK 2015). Większość z tych gatunków znana jest z różnych rejonów tropikalnych świata. W Palearktyce występuje 6 gatunków, w tym w Europie stwierdzono dotychczas trzy gatunki z tego rodzaju.

Achyrolimonia neonebulosa (ALEXANDER, 1924) jest gatunkiem holarktycznym, bardzo rzadkim i odławianym w nielicznych egzemplarzach. W Nearktyce został stwierdzony tylko w stanie Massachusetts i jest to jedyny nearktyczny gatunek z rodzaju *Achyrolimonia* Alex. Zasięg tego gatunku, do tej pory znany w Palearktyce, ma charakter dysjunktywny. Poza Europą, gdzie został odnotowany w wielu krajach (Francja, Niemcy, Holandia, Litwa, Szwajcaria, Austria, Włochy, Czechy, Słowacja, Ukraina, Rumunia, Bułgaria, Serbia, Chorwacja), występuje także w Kaukazie, Iranie, Altaju, Kraju Nadmorskim, na Sachalinie, Wyspach Japońskich, w Korei oraz w północno-wschodnich rejonach Chin. Powyższe rozmieszczenie zostało podane za OOSTERBROEK’iem (2015).

Niniejsze doniesienie jest pierwszą informacją o występowaniu *Achyrolimonia neonebulosa* w Polsce.

MATERIAŁ I METODY

Zebrany materiał pochodzi z południowo-zachodniej części Pabianic koło Łodzi. Wszystkie owady odłowiono w pomieszczeniach domu mieszkalnego, na światło lamp o mocy 40 - 100 W. Dom położony jest wśród ogrodów i parku, w którym dominują dęby, sosny i akacje. Za parkiem znajdują się trawiaste ugory i pola uprawne.

Materiał i notatki gromadzone były zupełnie przypadkowo w latach 1988 – 2015; regularne, poprawne metodycznie badania w tym stanowisku nie były nigdy prowadzone. Dlatego przy wymienionych gatunkach nie są podane liczby odłowionych okazów. Wyjątek stanowi *A. neonebulosa*, pozyskana w liczbie 10 osobników.

Zamieszczony w niniejszym doniesieniu wykaz gatunków, z całą pewnością niekompletny, przynajmniej w części spełnia potrzeby najnowszych badań faunistycznych, służących między innymi ocenie różnorodności gatunkowej różnych obszarów Polski.

WYNIKI

Achyrolimonia neonebulosa (ALEX.): 3.VIII.1997, 1♀; 22.VII.1998, 1♂; 17.VI.1999, 1♀; 9.VII.2001, 1♂, 1♀; 20.VII.2004, 1♂; 19.VIII.2007, 1♂; 14.VIII.2010, 1♂; 21.VI.2013, 1♂; 17.VII.2013, 1♀.

Pozostały materiał (obok gatunku zostały podane miesiące, w których zebrano imagines):

Limnophila (*L.*) *pictipennis* (MEIGEN, 1818) – VII
Pilaria discicollis (MEIGEN, 1818) – VII
Erioptera (*E.*) *lutea* MEIGEN, 1804 – VI, VIII
Symplecta (*S.*) *hybrida* (MEIGEN, 1804) – VIII
Cheilotrichia (*Ch.*) *imbuta* (MEIGEN, 1818) – VII-IX
Molophilus (*M.*) *griseus* (MEIGEN, 1804) – VIII, IX
Gonomyia (*G.*) *tenella* (MEIGEN, 1818) – VII
Heliopsis (*H.*) *longirostris* (MEIGEN, 1818) – V, VII, VIII
Heliopsis (*H.*) *pallirostris* EDWARDS, 1921 – VIII
Achyrolimonia decemmaculata (LOEW, 1873) – VI, VIII
Atypophthalmus (*A.*) *inustus* (MEIGEN, 1818) – VII, VIII
Dicranomyia (*D.*) *chorea* (MEIGEN, 1818) – VIII, IX
Dicranomyia (*D.*) *frontalis* (STAEGER, 1840) – V, VIII
Dicranomyia (*D.*) *modesta* (MEIGEN, 1818) – V-X
Dicranomyia (*Glochina*) *tristis* (SCHUMMEL, 1829) – VI-IX
Limonia flavipes (FABRICIUS, 1787) – V, X
Limonia macrostigma (SCHUMMEL, 1829) – VIII
Limonia nubeculosa MEIGEN, 1804 – V, VIII-X
Limonia phragmitidis (SCHRANK, 1781) – V, VI
Metalimnobia (*M.*) *quadrifasciata* (LINNAEUS, 1760) – VIII
Rhipidia (*Rh.*) *maculata* MEIGEN, 1818 – VII-X
Rhipidia (*Rh.*) *uniseriata* SCHINER, 1864 – VI

Większość gatunków umieszczonych na powyższej liście to gatunki pospolite i lokalnie w wielu miejscach Polski i Europy także liczne. W omawianym stanowisku najliczniej i najczęściej na światło przylatywały: *L. phragmitidis*, *D. (D.) chorea*, *D. (D.) modesta*, *D. (G.) tristis* i *Rh. (Rh.) maculata*.

W przypadku dwóch pierwszych gatunków obserwowano także masowe loty imagines: *L. phragmitidis* bardzo licznie występuje na przełomie maja i czerwca, zaś roje godowe samców *D. (D.) chorea* obserwowano wieczorami pod koniec sierpnia.

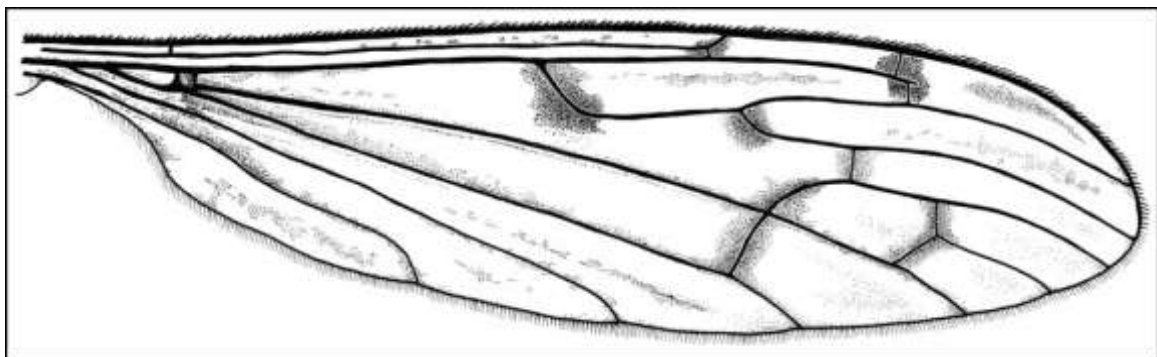
UWAGI

Trzy gatunki z powyżej wymienionych zasługują na specjalną uwagę.

Biologia i ekologia *A. neonebulosa*, gatunku po raz pierwszy stwierdzonego w faunie Polski, jest bardzo słabo poznana. Owady dorosłe chwytały w wilgotnych, ale także w mniej lub bardziej suchych lasach liściastych i mieszanych (SAVCHENKO 1985, KRIVOSHEINA 2009), jak również na nadrzecznych łąkach i w przybrzeżnych olchach (UJVAROSI et AL. 2011). PODENAS & BYUN (2014), w czasie badań w Korei Płd. schwytali kilka samców na światło w hotelu, który położony był w pobliżu pól uprawnych, nawadnianych systemem kanałów [skrzydło *A. neonebulosa* (ALEX.) - ryc. 1]. Podobnie, na światło w ogrodzie zostały zwabione okazy *A. neonebulosa*, które uzupełniły listę litewskich Limoniidae (PODENAS & PAKALNIŠKIS 2000).

Okres lotów imagines jest w czasie dość rozpięty. Pojedyncze dane, zebrane z dostępnej literatury (OOSTERBROEK 2015) obejmują miesiące od maja do września. SAVCHENKO (1985) uważa, że gatunek ten może mieć nawet dwa pokolenia w roku. Bardzo interesujące jest doniesienie OOSTERBROEK'a (2009) z Holandii o wylocie imago w styczniu; to nietypowe zjawisko zostaje usprawiedliwione, kiedy wyjaśnia się, że miało ono miejsce w szklarni z hodowlą storczyków.

Na temat biologii stadiów preimaginalnych *A. neonebulosa* jest jeszcze mniej danych. STARÝ (1998) określa larwy tego gatunku mianem saprofag - ksylofag. KRIVOSHEINA (2009), która dokładniej badała ksylofilne Limoniidae, podaje, że larwy *A. neonebulosa* żyją w butwiejącym drewnie drzew liściastych, pokrytym plechą grzybni.

Ryc. 1. *Achyrolimonia neonebulosa* (ALEX.), skrzydło (za: PODENAS & BYUN 2014)

Fig. 1. *Achyrolimonia neonebulosa* (ALEX.), wing (after: PODENAS & BYUN 2014)

D. (G.) tristis - gatunek o rozmieszczeniu transpalearktycznym i stwierdzony też w Oriencie (OOSTERBROEK 2015) - jest w Polsce gatunkiem rzadkim. Został on opisany przez SCHUMMELA (1829) z Wrocławia i jest także wymieniany przez RIEDLA (1930) ze Śląska. Ponieważ jednak RIEDEL nie podaje dokładnie lokalizacji stanowisk, jest bardzo prawdopodobne, że współcześnie znajdują się one na terenie Beskidu Śląsko-Morawskiego, w Czechach. W nowszych badaniach *D. (G.) tristis* została wykazana w trzech stanowiskach w Parku Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich (WIEDEŃSKA 2010).

Na uwagę zasługuje także jeszcze jeden bardzo rzadki w Polsce gatunek. *H. (H.) pallirostris* jest szeroko rozmieszczony w zachodniej Palearktyce aż po Środkową Azję (OOSTERBROEK 2015). W Polsce natomiast został dotąd stwierdzony tylko na Pojezierzu Pomorskim (KRZEMIŃSKI 1991). W niniejszym doniesieniu podane jest drugie stanowisko tego gatunku.

LITERATURA

- KRIVOSHEINA N.P. 2009. Ksilofil'nyj kompleks dvukrylych-limoniid (Diptera, Limoniidae) Rossii. *Evrazijskij Entomologicheskij Zhurnal* **8**: 125 - 133.
- KRZEMIŃSKI W. 1991. Limoniidae. [W:] Razowski J. (red.) Wykaz zwierząt Polski. T. II. Checklist of Animals of Poland. Vol. **II**: 78 - 83.
- OOSTERBROEK P. 2009. New distributional records for Palaearctic Limoniidae and Tipulidae (Diptera: Craneflies), mainly from the collection of the Zoological Museum, Amsterdam. *Zoosymposia* **3**: 179 - 197.
- OOSTERBROEK P. 2015. Catalogue of the Craneflies of the World (CCW). Strona internetowa: <http://ccw.naturalis.nl> (Korzystano z danych: X. 2015r.) .
- PODENAS S., BYUN H - W. 2014. New Limoniinae crane flies (Diptera, Limoniidae) of Korea. *Journal of Species Research* **3**(2): 167 - 182.
- PODENAS S., PAKALNIŠKIS S. 2000. Supplement to the Diptera fauna of Lithuania. *Acta Zoologica Lituanica* **10**(3): 20 - 26.
- RIEDEL M.P. 1930. Die subalpine Fliegenfauna von Reinerz (Glatzer Gebirge, Schlesien). *Z. wiss. Ins. biol.*, Berlin **25**(3/5): 71 - 81.
- SAVCHENKO E.N. 1985. Fauna Ukrainy. T. 14. Dlinnousye dvukrylye. Vyp. 4. Komary - limoniidy. Podsemejstvo limoniiny. *Naukova Dumka*, Kiev, 180 ss.
- SCHUMMEL T.E. 1829. IV. Beschreibung der, in Schlesien einheimischen, Arten einiger Dipteren-Gattungen. I. Limnobia. *Meigen. Beitr. Ent. bes. in Bezug. auf schles. Fauna*, Breslau **1**: 97 - 201.
- STARÝ J. 1998. Trichoceridae, Limoniidae, Pediciidae, Cylindrotomidae. W: Rozkošný R., Vaňhara J. (eds): *Diptera of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO*. *Folia Fac. Sci. Nat. Univ. Masaryk. Brun.*, Biol., **99**: 21 - 29.
- UJVAROSI L., POTI T., KOLCSAR L.P. 2011. Loszunyogszeru dipterak (Diptera, Tipuloidea) elohelypreferenciaja es szezonális diverzitása a vaslábú rétápolban es annak környékén (Keleti Kárpátok). [W:] Marco B., Sarkány-Kiss E. (red.): *A Gyergyói-medence: egy mozaikos táj természeteti értékei*. *Presa Universitara Clujeana*: 101 - 118.
- WIEDEŃSKA J. 2010. Sygaczowate (Limoniidae) i kreślowate (Pediciidae) (Diptera: Nematocera). [W:] Jaskuła R., Tończyk G. (red.). *Owady (Insecta) Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich*, Łódź: 129 - 137.